

Poštarna plaćena u gotovom.

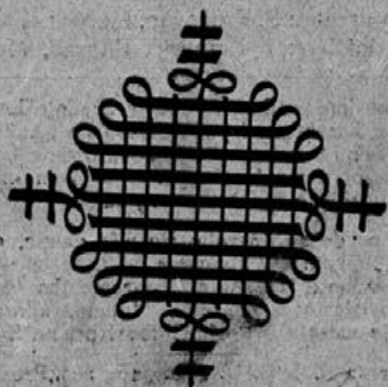
PREPOROD

LIST ZA ŽIVOT I KULTURU SREDNJOŠKOLSKE OMLADINE
GLASILO „SAVEZA JUGOSLOV. SREDNJOŠKOLSKIH UDRUŽENJA“

GOD. V.

SVESKA ZA OKTOBAR 1922.

BROJ 1.

SADRŽAJ. Živojin Vorkapić: Mi i naš rad. — P. A. Kikinov: Crna reka. — P. A. Kikinov: Srpanjsko podne. — Hijacint Petris: Jutarnja čežnja. — Hijacint Petris: Molitva majske večeri. — Dragutin Marković: Život. — Dragutin Marković: Sinoć... — Branko Puhalo: U podnevnoj žezi. — Midedo: Post nubila Phoebus. — Midedo: Hymenaeus. — Vojislav Birviš: Legenda. — Mirza: Sećanje. — Momčilo Dragutinović: Pitanje o zajedničkoj azbuci. — Živojin Vorkapić: * * * — Fran Podbrežnik: Na planini! — ŠKOLSKA PITANJA. O maturi. (D. S.) — PREGLED „Crtanje razvija moć posmatranja“. (M. B.) — Dve priručne knjige. (—g). — S. J. S. U. DRUŠTVENI VESNIK. Izvod iz zapisnika sa IV. Kongresa S. J. S. U. — Referati sa IV. Kongresa: Izveštaj o radu Centralne Uprave S. J. S. U. za god. 1921-22. Izveštaj Nadzornog odbora o radu C. U. Izveštaj o radu „Podružnice jug. akad. kluba J. Janušić“, Reka-Sušak (1921-22). — Pravila Saveza Jugoslovenskih Srednjoškolskih Udruženja. — Beleške.

117559
+

„PREPOROD“ LIST ZA ŽIVOT I KULTURU SREDNJOŠKOLSKE OMLADINE GLASILO „SAVEZA JUGOSLOV. SREDNJOŠKOL. UDRUŽENJA“

Urednici: Ljudevit Heneberg, Damjan Soklič i Stane Krašovec.

Odgovorni urednik: Jovo Krznarić.

Vlasnik „Savez Jugoslov. Srednjošk. Udruženja“. Izdaje Jugoslov. akad. klub „J. Janušić“.

PREPOROD izlazi svaki mesec, osim jula i avgusta, na 16 stranica s omotom. Pretplata se prima na pola godine (5 brojeva) i iznosi za članove S. J. S. U. 10 Din, a za ostale 15 Din. (Na boljem papiru 15 Din, odnosno 20 Din.) Pojedini broj za članove 2.50 Din, za ostale đake 3 Din, inače 4 Din. (Na boljem papiru 3 Din, 4 Din odnosno 5 Din.) Pretplata se šalje unapred, i to preko našeg poverenika, ili izravno na administraciju.

Pretplatu i sve što se tiče administracije, treba slati na adresu:

Uprava „Preporoda“ Zagreb, Poštanski pretinac 139.

Radovi za list šalju se na uredništva. Glavno uredništvo: Lj. Heneberg, Zagreb, Podolje 17. Uredništvo za istočni deo države: D. Soklič, Beograd, Zorina 84. Uredništvo za zapadni deo države: S. Krašovec, Ljubljana, I. drž. gimnazija, VIII. raz. Odgovorno uredništvo: J. Krznarić, Zagreb, Mesnička ul. 6.

Nastojaćemo, i da donosimo najbolje radove Srednjoškolske Omladine i naročito članke kulturno-informativnog karaktera. Upozoravamo na „Anketu o zajedničkoj zbirki i jedinstvenom književnom narečju“, koju pokrećemo u ovome broju. U buduće otvorićemo i rubriku „Đački život“ u kojoj ćemo izveštavati o svakom omladinskom pokretu i nastojanju, koji ide u pravcu pozitivno-konstruktivnog rada.

Da se rad koncentriše da se energije što više okupe, odlučio je Jugoslov. akad. klub J. Janušić, koji je zaključkom IV. kongresa S. J. S. U. preuzeo izdavanje i upravu „Preporoda“, da napusti dosadnje izdavanje „Savremenika Jugoslov. Đaka“, koji je sa mnogo uspeha godinu dana izlazio u Zagrebu. Molimo, saradnike i prijatelje „Savremenika J. Đ.“, da i nadalje ustraju u svojoj ljubavi prema listu.

Zaključkom IV. Kongresa S. J. S. U. štampaće se „Preporod“ ekavskim narečjem i latinicom. Slovenski rukopisi slovenački.

Ovime raspisujemo natečaj za izradbu naslovne strane „Preporoda“. Natečaj vredi samo za članove S. J. S. U. Rok natečaja traje do 30. novembra t. g. (inkluzivno). Izradba ima biti samo u slovima, a format isti kao sada.

Nakladnike i izdavače molimo, da nam šalju svoja izdanja. Svaku ćemo primljenu stvar najaviti, a na neka ćemo se dela osvrnuti zasebnim prikazom.

Zagreb, oktobra 1922.

Uredništvo.

Udruženjima S. J. S. U. Udruženje treba, da od svakoga člana ubere u ime upisa 2 dinara (D 1 za troškove Centralne Uprave, D 1 za fond saveznog glasila „Preporod“). Taj se novac šalje odmah Centralnoj Upravi (na adresu: „Savez J. S. U.“ II. muška gimnazija, Beograd). Osim toga mora svaka družina izabrati poverenika za „Preporod“ i jednoga zamenika poverenika. Poverenik treba da se odmah javi upravi lista, koja će mu dati daljnje upute. Udruženja su dužna, prema pravilima Saveza, rasprodati najmanje onoliko brojeva lista, koliko iznosi trećina broja njihovih članova.

Našim poverenicima. Molimo, da nam javite, koliko primeraka trebale i da nakon raspacavanja lista što pre položite račun. Sve naše prijatelje molimo, da na onim školama, gde još nemamo poverenika, preuzmu povereništvo lista.

Komisijarima. List dajemo u komisiju, uz tačan račun i obavezno da će nam se neprodani brojevi vratiti. Dajemo uobičajeni popust. Obračun šaljemo nakon svaka tri broja. **Oglas** staju: cela strana 250 D, pola strane 150 D, četvrtina 80 D. Tko oglašuje kroz 10 brojeva, dobiva popust od 20%. Plaća se nakon izlaska lista.

Zagreb, oktobra 1922.

Uprava.

P. St. L.

P R E P O R O D

G O D . V .

O K T O B A R 1 9 2 2 .

B R O J 1 .

MI I NAŠ RAD

Naš je narod dugo čekao i dočekao: slobodu, da pomoću nje pode putem ostalog civilizovanog sveta, da dostigne one, koji su ga, nalazeći se u srećnijim prilikama, pretekli.

Ali, da li je sloboda samo dovoljna, pa da se potpuno osigura napredak jednog naroda? Ona je, na svaki način, nešto, za tu svrhu neophodno potrebno, ali nije sve.

Da bi jedan narod mogao napredovati, potrebna je jednodušnost sviju njegovih delova i međusobno razumevanje.

Da li postoji jednodušnost sviju delova našeg naroda, i da li se oni međusobno razumeju ?

Za sada se mora odgovoriti ovako :

Jednodušnost postoji, razumevanje postoji, ali ni jedno ni drugo nije potpuno i onako kako bi trebalo da bude.

To je trn u oku narodu našem, koji treba, što pre, izvaditi, da se oko ne bi zapalilo. A kada se taj trn izvadi, onda će se istom ceo naš narod, sasvim jednodušno i sa potpunim međusobnim razumevanjem, kao i sa razumevanjem položaja u kome se nalazi, posvetiti svome napretku i raditi na dostizanju onih, koji su ga, kako maločas rekosmo, pretekli. Da, to će biti onda, kada mu oči budu zdrave.

Ali ko je bacio taj trn našem narodu u oko? To su učinili neprijatelji naši, koji mu s tim, na svaki način, nisu mislili učiniti kakvu uslugu ili dobročinstvo.

Posmatrajući ovako stvari mi, jugoslovenska srednjoškolska omladina, rešili smo da radimo, putem prosvete, na stvaranju te potrebne jednodušnosti i tog potrebnog međusobnog razumevanja, rešili smo da našem narodu izvadimo trn iz oka.

Da bi izveli svoju nameru, potrebno je da izdržimo izvesnu borbu, koja dolazi od strane onih, čije su se oči, nažalost, već zapalile, usled čega su izgubili moć pravilnog posmatranja; oni su zbog toga otišli stranputicom da se survaju u bezdane, koji ih željno očekuju.

Njima, ako se lomi vrat neka ga lome, ali im nećemo dopustiti da i narod stranputicom povedu. Za to primamo rukavicu, bačenu sa njihove strane, i stupamo u borbu, u kojoj ćemo se služiti samo jednim sredstvom: prosvetom.

Da, mi smo kao oružje u toj borbi izabrali prosvetu, a to nam kao intelektualnoj omladini, uostalom, i odgovara.

Da bi mogli uspešno raditi, potrebno je bilo da se mi sami međusobno sporazumemo i odredimo jedan zajednički cilj. Mi smo to i učinili: sporazum je postignut cilj je određen. Sada je potrebno još samo jedno, a to je rad, rad bez umora i bez prestanka.

Naši stariji izvedoše jedno veliko delo, delo oslobođenja i ujedinjenja skoro celog našeg naroda. Mi treba da izvedemo drugo, takode, veliko delo, koje po svojoj uzvišenosti ni malo ne zaostaje iza onog prvog. Ali ipak lakše ga je izvesti. Jer: temelj je već tu. Treba samo zidati, treba raditi.

Neka ovo čuje i onaj deo jugoslovenske srednjoškolske omladine koji se još ne nalazi u našem savezu i neka nam pruži bratsku ruku. Jer treba da smo bar mi svi na okupu i da zajednički radimo.

Oni, koji neće s nama, greše, a što je najopasnije, mogu otići stramputicom. Posle će im biti žao ali i dockan. Zato neka sada dobro promisle o postupcima svojim.

Ima još jedna stvar, koju ne smemo nikako zaboraviti, a to je, da još svi nismo slobodni i ujedinjeni, da još ima naše braće pod tuđinskim ropstvom. Ali oni moraju biti slobodni i raditi zajedno s nama. Za to još jedanput ponavljam: radimo da bi se ojačali; a kada se ojačamo, spasićemo i njih.

Mi verujemo u potpunu pobjedu Jugoslovenske Misli, za koju ćemo se boriti i onda, kada po svršenim naukama, napustimo školu. Mi verujemo da ćemo doživeti vreme potpune jednodušnosti i potpunog međusobnog razumevanja kod našeg naroda. A onda će se, makar i u staračkim našim očima, zasijati suze radosti i mi ćemo biti srećni, jer će naš narod biti srećan.

U BEOGRADU, 30. VIII. 1922. god.

ŽIVOJIN VORKAPIĆ
maturant.

CRNA REKA

Kiša je prestala padati,
čuje se reka, gde šumi.
Vetar je počeo urlati
i grane lomi
paomi.

Vetar uvek urla i goni
crne sablasti, što stoje
nad rekom, što zvoni i besni
kraj obala
tesni'.

Crna reka šumi,
od nje razvaljeni
zevaju drumi.

Crna reka šumi,
nosi, vije, vrti,
crnu sablast smrti.

SUŠAK

P. A. KIKINOV

SRPANJSKO PODNE

Vrućina...!
Sve je nemo, sve šuti.
Sparina...!
Dan se, ko' vosak žuti.
Ljudi nema,
— Mrtvo podne drema.

Puni mi grudi
Zadah: znoja, trudnih žena
Iznemoglih ljudi,
Zadah: crna, izgorena séna,
Nikog' nema,
— Mrtvo podne drema.

Širi se zadah umora, truda,
Što nosi ljudima san pun strasti,
I ljudi su već usnuli svuda,
Samo se čuju uzdasi slasti.

Po kućama, kao u grobnici
Lagano se kreću mrtve sene,
One vrebaju u polutmici
Na život, što pogiba i vene.

Niti vetrić piri,
Nit' se stablo njiše,
Truli vonj se širi,
Dan već teško diše.
Sve se u grob sprema,
— Mrtvo podne drema.

SUŠAK

P. A. KIKINOV

JUTARNJA ČEŽNJA

MOJOJ SM(LJKI

Svitalo je jutro radosno i meko,
Svitalo nad gradom.
Ja sam u beli grad otišô daleko
U srcu sa nadom.

Mlado sunce sipa zlatan prah po gradu
I po beloј stazi.
Moje srce čezne da ugleda NADU,
Noga žurno gazi . . .

Izašlo je sunce lepo, mlado, sveže . . .
U grad idem lepi!
U tom lepom gradu moje nade leže,
Za njim srce hlepi!

Igru bojâ jutra gledaju mi oči
Radosne i sjajne,
A jutarnje sunce u me radost toči
Radost sreće trajne.

Kad prispijem u grad poljubiću Nadu,
Nadu srca moga!
O! čežnja mi leti, leti k belom gradu
Hrli, hrli noga! . . .

CRIKVENICA, sredinom jula 1922.

HIJACINT PETRIS

MOLITVA MAJSKE VEČERI

Tiho majsko veče . . .
U crkvisi sveće gore,
Tamjan miri,
Ljudi kleče . . .

Često suza kane
Niz obraze setne, blede . . .
Ljudi prose
Bolje dane . . .

Uzdah s' često vine,
Kada pun boli i tuge,
Kada nade,
U visine . . .

Ljudi mole, kleče.
Usnice se samo miču . . .
Vani tiho
Majsko veče . . .

SUŠAK, početkom maja 1921.

HIJACINT PETRIS

ŽIVOT

SLIČICA IZ CIKLUSA „STVARNOST“

Juli. Puni prašine i nesnošljive vrućine mile julski dani nad, od prašine sivim, krovovima polu praznih kuća. Olovno teški protežu se u beskonačnost, dok u njinoј jednolikosti umiru misli, umiru osećaji

Sve sivo, pusto i teško. Ulice prazne kao staze napuštenog groblja; kuće neme i tužne kao grobovi krivaca kojim niko nije došao.

Dole, na kraju široke i puste ulice, gde se sučeljava s drugom, čineći je svojom prazninom još praznijom, zastala sipljiva kljusad — kola su puna kamenja, ne mogu dalje. Na njine mršave sapi predano slaže udarce nekakav čovek, čije je lice grubo kao kamenje, pod čijom težinom umiru sirota kljusad.

To se valjda negde zida palata.

— Kako mnogo liče ova pretovarena kola, ova umorna mršava kljusad, ovaj očajan čovek kamena lica, na nešto na tako nešto Pokušava mozak da se otrgne iz mrtvila Ali na šta?!

— O, na šta liče ova bedna, sipljiva kljusad s pretovarenim kolima? Koprca se mozak da dođe do misli. A one, davno mrtve, leže pod težinom julskog dana.
— Ona su oličenje, to se vidi da su oličenje—, ali čega. Opet pokušava mozak. — O, Bože, šta je oličeno u ovome, obraća se on usijano praznom nebu. Odgovora nema. Bog kao da se boji misli

BEOGRAD 1922.

DRAGUTIN MARKOVIĆ

SINOĆ...

Sinoć, dok je umorno i, ko u vinu okupano, crveno sunce tonulo u plavičasti prostor zadremaloga horizonta, u vinogradu je izvivala rosa. Izvivala i strujala po širokom drveću, u čijim se senkama kriju zarumenjeni, jedri sočni grozdovi.

Sinoć, dok je spavalo nebo u sjaju zvezda, tiho i tužno su šušтали veliki, već polužuti, listovi i tromo visili o čokotima. U njinoj je senci zrelo grožđe.

Sinoć, dok je lutao mesec nebom zastrvenim zvezdanim oblacima — nebom, što liči na groblje s razrivenim, grobovima, venulo je lišće i nemo žalilo život. Iza njenih žutih lica, krilo se je, kipteći u soku u dozrevajući, grožđe.

Sinoć, dok je, poput mladića što ljubi i čezne, bludio mesec, opadalo je lišće uz nečujnu pesmu vetra. Na ogolelim čokotima visili su zreli grozdovi i rumenili na mesečini.

Sinoć je mesec bled i hladan, kao mržnja lutao kroz oblake i, osvetljavajući ih, davao im lik svetinja, — i lišće — žuto i mrtvo ležalo je oko ogolelih kokota.

BEOGRAD 1922.

DRAGUTIN MARKOVIĆ

U PODNEVNOJ ŽEZI

S neba se spušta žarka sunca sjaj,
Svom žestinom pali beli morski žal,
Sve se živo sakri, usni čitav kraj.
U naručju sunca usni i sam val.

I bukti žar, i bukte sve topline,
Ko da crpe snagu crnog iz pakla,
Sve se svega sveta skupiše sparine.
Voda se sjaji, ko da je od stakla.

Oh, tada, tada, bacam se u vale,
I tiskam sebi milo, toplo, vruće,
Samo da jače žežu, peku, pale . . .

Tiskajući na se, sve žešće — kruće,
Oni — izgleda — sve se na me žale,
Premda im ja šapćem: „Ljubim vas vruće!”

ZAGREB, 5. VII. 1922.

BRANKO PUHALO

POST NUBILA PHOEBUS!

Smeje se Febo! . . . detinjih lica.
Smeje se smehom Vesele se srca,

Duše su sretne, Smeju se oči... Uspali se Febo!... Uspali se vatrom, što nam srca pali. Duše klonu. Potištene su. Mutne su oči, srca gore. Smrkne se Febo!... Koprenom se zastre, mrkom i crnom. Febo plače... Plače silno Krupne suze roneć'. Oči su setne.	Duše uzdišu lako. Srcima je lepo. Febo plače... Al' ne više silno, nego lakše, lakše, On ne plače više!... Koprenu razastre, ne više crnu, već belu, svetlu. On se opet smeje! Oči su sjajne. Duše su sretne. Srca gore Svetom Vatrom... Post nubila Phoebus!
---	---

ZAGREB

MIDEDO

HYMENAEUS

Neka se vinu
u nebeske sfere
beskrajnih čežnja
Predpirovne Noći!

O, Himene, Himeni!

Neka se smeju
blažena lica,
kad srkala budu
sreću i slast!

O, Himene, Himeni!

Neka se lome
prebele ruke
u čežnji za suncem
i srećom Beskrajja!

O, Himene, Himeni!

Al' doći će tiho
sa šaptom Klouučé
i ukočena lica
gledat će tupo!

O, Himene, Himeni!

O, Himene, plači!
I sećaj se s tugom
Predpirovnih Noći,
Kada je bila
čežnja — tvoj život!
O, Himene, Himeni!

ZAGREB

MIDEDO

LEGENDA

Žuborilo je veče kroz zaspale cvetove durdevka, tiho i sumorno.

Kao da se nešto dogodilo...

Hladno, zeleno more bilo je budno, iz daljine dopirao je njegov šum, šum budnoga mora, i gubio se daleko u vasioni, gubio se u zvucima pesama koje su pevale zvezde.

Pa i ti zvuci bili su tihi i setni —

Ličili su na pene, bele i meke, zadocnelih vala na mokrom žalu, na davno minule koncerte, čiji su zvuci ostali samo u sećanju.

A veče je sve više tonulo u bezdne noći.

I dok je Ponoć očekivala da zamre sve u tihom snu, da kao obično raširi svoje sveže grudi, tajanstvene i meke, pa nihajući ih razgoličene kroz mrak, da u razbludnoj igri oseti svu draž svoje mladosti i lepote, svu vrelinu guste krvi. Ali ove večeri sve je ostalo i dalje budno i kao u prkos njenom grozničavom stanju, sve je tiho i mirno, stalno kao večnost, šumilo neku ariju setne pesme, ariju, koja je ličila na jecaj.

Pevani su psalmi u jednoj besanoj noći.

Te svete noći ponoć je dugo drhtala u groznici svoga mladog tela, grizla nabrekle usne i stiskala raskošne grudi.

Još nije bila sita niti umorna.

Ali ove noći niko nije hteo — jer, bila je noć kada su pevani sveti psalmi.

Jedne ovakve noći, na odru od zelene kadive, umirao je April.

Bilo je tiho, samo je miris duboke dolinice i sveta pesma noćne tajne podsećala na pogrebne pesme.

Negde daleko, u nečijem vrtu, plakale su lale.

A kada je pri kraju noći umro, sve je bilo nemo i tužno samo je potok, večito veran, žuborio molitvu i svoj žubor mešao sa šumom probuđenih talasa na dalekom moru. Kao zvona sa visine katedrale nečujno se orio po visokoj vasioni njihov posmrtni duet.

I kada je Maj toga jutra, zaogrnut svim sjajem zore, prvi put stupio tiho, zatekao je sve u suzama:

I šumu, i cveće, i more, i stene, i jedre ružine pupoljke.

I mnoge plave oči su plakale, sve, sve...

Samo su ga slavuji pozdravili pesmom života.

I tako, kada neko umre mnogi i ne znaju za njegovu smrt.

Jer ona dolazi za večeri setne u besanoj noći. Ona krije svoju tajnu, i kroz šum vaseljene pruža utehu, dok je seta obgrlila celu sferu i jednoj smrti odala tajno i nečujno zasluženu počast, a niko to znao nije.

Jer ima i takvih koji žive, a mnogi neznaju da i oni žive, pa ipak žive, jer je i život tajna.

BEOGRAD

VOJISLAV BIRVIŠ

SEĆANJE

Šuma, cveće, bistra voda teče;
Tu zagledah u oči Ti tamne
Pade sumrak pokri velom cveće,
Al ne zastru Tvoje oči sjajne.

Telom bolan, dušom razdraženom,
Tražih leka pokraj Tebe zlato;
Tebe tražih, u Tvom biću snenom
Nadoh leka — nadoh Tebe Marto

Mesec sija, vetar granjem niše,
A ja ljubim Tvoju ruku belu.
Ljubim mladost, što kroz nju miriše,
Vrelim srcem ljubim dušu vrelu.

Pa kad vlaga tamne noći one
Dahom preli usne Tvoje strasne,
Privih Tebe, na grudi mi bolne,
Popih rosu što usne ti gasne.

Nesta rose, ja još žudno pijem
Pesmu milja, kojom usne dišu,
Pesmu slasti — koju piti mnijem
Dok na nju Ti usne mirišu —

ZAGREB

MIRZA

PITANJE O ZAJEDNIČKOJ AZBUCI

(Znajući dobro koliko neznanje samoga predmeta, a i međusobno naše nepoznavanje, vlada u velikom delu naše omladine, o čemu smo se imali prilike uveriti na našem IV. Kongresu, otvaramo na predlog druga M. Dragutinovića „Anketu o pitanju zajedničke azbuke“.

Ma da se je o pitanju jedinstvenoga književnog narečja već dosta raspravljalo, i ma da je sve to već dovedeno na čistac, mi ćemo i to pitanje iznesti, jer je i ono još mnogima nejasno. Pozivljemo stoga sve one, koji su voljni, da saraduju na Anketi.)

U svojoj raspravi „Istočno ili južno narečje?“ (Eseji o Srpskohrvatskom pitanju) Skerlić je dodirnuo i pitanje o zajedničkoj azbuci, ne upuštajući se u rešavanje tog pitanja već samo konstatujući: „To je prirodan proces koji se ne može zaustaviti. A pre a posle istočno narečje postaće opšte narečje srpskohrvatsko, kao što je izvesno da će kroz trideset, četrdeset ili pedeset godina kada srpskohrvatski narod bude nacionalno obezbeđen, latinica postati opšta književna azbuka. Zato što za krajnju pobedu istočnog narečja samo vreme radi, i što je njegova pobeda sigurna, zato ne treba nagliti i prisiljavati. Široka tolerancija je tu vrlo potrebna, jer oba narečja koja se spore o prvenstvo u stvari, malo se razlikuju.“

To je pisano 1913. godine.

Posle pet godina Jugosloveni su se nacionalno obezbedili ujedinjenjem 1918. godine. Od tada pa do danas vrlo malo se uradilo na uvođenju zajedničkog narečja, a još manje, gotovo ništa, na uvođenju zajedničke azbuke.

Savez Jugoslovenskih Srednjoškolskih Udruženja stojeći na stanovištu potpunog kulturnog, narodnog i državnog jedinstva Jugoslovena, stavio je sebi u zadatak da radi na uvođenju zajedničke azbuke: latinice, i jednog književnog narečja: srbo-hrvatske ekavštine. Na izvođenju ovoga, Savez do sad nije radio baš najaktivnije. Međutim, na ovogodišnjem, IV. kongresu Saveza, delegati nekoliko srpskih udruženja izjavili su, posle duge diskusije o zajedničkoj azbuci, da njihova udruženja istupaju iz Saveza, jer ne mogu da se slože s tim, da latinica bude zajednička azbuka. Tim gestom, oni su učinili da se ponovo povede pitanje o zajedničkoj azbuci, a verovatno i aktivniji rad na uvođenju zajedničke azbuke.

Preka potreba i veliki značaj uvođenja jedne, zajedničke azbuke očevidan je iz ovih razloga:

I. Zajednička azbuka bila bi obeležje kulturnog jedinstva Jugoslovena, sama po sebi.

II. Jedino uvođenjem jedne zajedničke azbuke, moguće je početi rad na kulturnom ujedinjenju Jugoslovena.

III. Uvođenjem zajedničke azbuke s jedne strane, a uvođenjem zajedničkog narečja s druge strane: prestaje doba jugoslovenskih pokrajinskih književnosti, a nastaje doba jedne, sveopšte jugoslovenske književnosti, koja će prva početi rad na stvaranju nove jugoslovenske kulture.

IV. Samo uvođenje jedne zajedničke azbuke može omogućiti potpuno izjednačenje književnog jezika Jugoslovena.

V. S praktične strane, potrebno je da se što pre uvede zajednička azbuka da bi se jedared prestalo s onim dvostrukim pisanjem (n. pr.: natpisa na javnim mestima, zvaničnih formulara i t. d.).

Dakle, uvođenje zajedničke azbuke je preko potrebno i od velikog značaja.

Nastaje pitanje, koju azbuku treba uzeti.

Postoji jedan razlog za latinicu, a to je ovaj:

Latinica je praktičnija za pisanje. To je sasvim tačno. Pisana slova latinice kraća su od pisanih slova ćirilice. Budući kraća t. j. sastavljena iz manje poteza, njom se može mnogo brže pisati nego ćirilicom, a sem toga manje se zauzima mesta.

Nasuprot ovom razlogu za latinicu, stoji ovaj za ćirilicu:

Štampana ćirilica je više higijenska za vid od štampane latinice, jer štampana slova ćirilice mnogo su okruglija, šira i veća te su i mnogo čitkija od šiljatih i uzanih slova štampane latinice.

Sem toga postoji jedan razlog protiv latinice:

Latinica ne može da služi za fonetičko pisanje kao ćirilica. To je netačno. Daničić je udesio i latinicu za fonetičko pisanje (dj — d, lj — l, nj — n, dž — ğ). Ovu Daničićevu popravku latinice trebalo bi uvesti (Jugoslovenska akademija je već uvela) i time bi bila otklonjena ta razlika između ćirilice i latinice i moglo bi se zaključiti da nije ni latinica bolja od ćirilice ni ćirilica bolja od latinice.

Dakle rešenje pitanja o zajedničkoj azbuci svodi se na to, kojoj je strani lakše da primi azbuku druge strane.

Latinicom se služe 2,503.466 Jugoslovena, dok se ćirilicom služe 894.000 Jugoslovena. U Hrvatskoj i Slavoniji ima 2,299.085 Jugoslovena, od kojih 54% pismenih, dakle 1,241.505 pismenih. U Dalmaciji ima 611.211 Jugoslovena, od kojih je 38% pismenih, dakle 232.260. U Slovenačkoj ima 1,197.327 Jugoslovena, od kojih je 86% pismenih, dakle 1,029.701. Dakle, smatrajući da se u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji i Slovenačkoj isključivo upotrebljava latinica, a ne računajući Bosnu, Hercegovinu i Vojvodinu jer one upotrebljavaju obe azbuke, mada možda više latinicu, u Jugoslaviji latinicu upotrebljavaju 2,503.466 Jugoslovena. U Staroj Srbiji ima 2,778.706 Jugoslovena, od kojih je 27% pismenih, dakle 750.250. Nova Srbija ima 1,150.000 Jugoslovena, od kojih je 10% pismenih, dakle 150.000. Crna Gora (stara) ima 250.000 Jugoslovena, od kojih je 10% pismenih, dakle 25.000. Crna Gora (nova) ima 75.000 Jugoslovena, od kojih je 5% pismenih, dakle 3.750. Dakle, smatrajući da se u Srbiji i Crnoj Gori upotrebljava isključivo ćirilica, u Jugoslaviji ćirilicu upotrebljavaju 894.000 Jugoslovena.*

Pa kad jedna takva većina Jugoslovena upotrebljava latinicu, nesumnjivo je da latinica treba da bude zajednička azbuka. Sem toga ćirilica je grčkog porekla, nametnuta uz hrišćanstvo, te Srbi primajući latinicu, ne gube u ćirilici nikakvo nacionalno obeležje ili svetinju, a primaju pismenicu kojom se služi ceo kulturni svet.

Nesumnjivo je, da će Srpska Srednjoškolska Omladina, kojoj leži na srcu jedinstvo Jugoslovena i koja shvata neophodnu potrebu i veliki značaj kulturnog jedinstva Jugoslovena, nesumnjivo je da će shvatiti primanje latinice kao dužnost koju Srbi imaju da izvrše radi stvaranja integralnog i homogenog Jugoslovenstva, i da će svim silama raditi na uvođenju jedne zajedničke azbuke: latinice. Treba raditi! Uspeh je siguran!

Počinjući ozbiljan rad na uvođenju jedne zajedničke azbuke, pridružimo se pokliču Hrvatskih Književnika**: „Odlučimo se muževno, kako smo se odlučili u novom otvaranju Dušanova i Tomislavova carstva — i primimo iskreno i sa uverenjem, jedni ekavštinu, a drugi latinicu! Ujedinimo se u pismu i jeziku, kako smo se ujedinili u jednom narodnom carstvu, pa neka svaki seljak, od Lima do Mure, oseti i vidi, da smo doista jedno, i da mi gospodarimo pismom, a ne pismo nama. Jedna duša u jednom telu! Jedan književnik i jedna knjiga!”

BEOGRAD

MOMČILO DRAGUTINOVIĆ

*) Podaci uzeti iz knjige „Jugoslavija u svetlu statistike“ od Jose Lakatoša.

***) Društvo Hrvatskih Književnika na svojoj skupštini 7. VI. 1919., odlučilo je da se primi ekavština i latinica, poprativši tu svoju odluku sa gore navedenim pokličem.

* * *

Da smo braća — odavno smo znali;
Pa ipak su zlotvori nam drski
Bratske ruke dugo rastavljali;
I mi besmo jedan drugom mrski.

Sem toga su na načine niske
Išli zatim, da zavadu stvore,
Da uništu osećaje bliske,
Da nas potru, podjarme, obore.

No ipak je svest narodna naša
Poneki put počela da živi.
Al' se tada pila gorka čaša,
I mi besmo za to krivi.

Najposle je doš'o kraj zulumu tome:
Sav trno i prop'o zlotvor najzad pade
I brat pruža svesno ruku bratu svome
Da podignu temelj zajedničke zgrade.

Procesi su dolazili redom;
Na vešala optužene slaše,
Ne prezajuć pred narodnim jadom
Pobiše nam mnoge velikaše.

Ali zlo ne spava. Jer mnogi bez svesti,
Il' vođeni možda niskim interesom
Hteli bi nam ruke stegnute rasplesti
I nahraniti brata sa bratovim mesom.

Na stotine velikih sinova
Izgubiše u tamnici zdravlje,
Što su hteli stvarnost mesto snova.
To je bilo zlikovcima slavlje.

Ti koji su tako maleni i ludi,
Nek' prokleti budu dokle sunce sija!
Svako ko je svestan taj za slogom žudi,
A bratska jednakost najlepše mu prija...

BEOGRAD

Ž. VORKAPIĆ

NA PLANINE!

Na planine na planine
vedno žene me srce...

(S. Gregorčič)

Vozio sam se letos u naš lepi Beograd, da upoznam našu prestolnicu, ključ Balkana, srce Jugoslavije. Sa romantičnih slovenskih planina spustio se voz u nepreglednu slavonsku nizinu... Zanimala su me ona prostrana slavonska polja, lepe hrastove šume, bela i kićena sremska sela, zeleni pašnjaci, Slavonci i Slavonke — ali sve to oku napokon dosadi, sa čežnjom tražilo je ono niske vrhunce Fruške gore, te daleke vrhunce krvlju natopljenih srpskih brda. Kad sam se setio gornjih stihova skoro sam već požalio, da sam se toliko udaljio od milih mi planina, te sam u mišlima poletio natrag na snježne vrhunce našeg Triglava i Ojstrice!

Nakon napornog telesnog ili duševnog rada, naše telo i duh traže počinka i odmora — ne u bučnim zabavama i lokalima — nego u vasionoj Prirodi, u tihoj šumici, zelenom brežuljku ili na sinjem vrhuncu! Priroda nam okrepljuje i osvežuje duh, jača nam volju; čisti zrak i samotna gorska tišina leče plućne, živčane i sve moguće druge bolesti koje imadu izvor u gradskoj buci, prašini i zadimljenim lokalima!

Priroda i prirodne lepote zanose nas, davaju nam stvaralačku energiju i pobuđuju velike misli. Najlepši i najverniji odraz prirode naći ćemo na planinama — ovde se možemo otresti svakih briga i svakodnevnih sitnica, a naužiti čistog veselja nad lepotom naše domovine i na prekrasnom delu Prirode!

Mi nažalost još više volimo slobodno naše školsko vreme provesti po raznim utakmicama i zabavama, mesto da se otsećemo ili uspnemo na koju obližnju planinu, da u prekrasnoj prirodi provedemo možda najlepše časove našeg života.

GORNJI GRAD

FRAN PODBREŽNIK

ŠKOLSKA PITANJA

O MATURI

Kao i sva ispitna znanja, tako i matura nije nikakva neophodna potrebna ustanova, a još manje korisna. Ona postoji kod nas, i kao takva, ona je vrlo štetna i ubitačna po cvet naroda, od koga zavisi njegova budućnost. Kao što se zna, kada neko živi neprestano u strahu i brizi, to osećanje negativno utiče na telesno, a još više na duševno stanje. — A kada su daci u većoj brizi i strahu nego li pred ispitom zrelosti, pred maturom? Oni su tada svi sa istim raspoloženjem. Svaki od njih, pa i najvredniji kandidati, dolaze u sumnju, plaše se, duševno pate... U takvom dužem stanju nije isključeno da postane neurasteničar, naročito ako je tome naklonjen. A neurastenija dolazi usled razdraženosti, velikih napora i t. d. Ovi veliki napori moraju da postoje, jer matura postoji — , ako se upitamo, da li su oni potrebni da postoje, mi bismo si morali da odgovorimo, da su ne nepotrebni već izlišni! — I zaista, ovo je savršeno tačno. Jer, molim vas, zašto je matura? Mi dobro znamo šta se njome htelo i ni malo nije potrebno da o tome govorimo, ali ipak da se upitamo, da li je onaj kandidat što ju je položio spremniji od onoga nesrećnika koji je nije položio? — Ako dobro razmislimo, videćemo da se u mnogim slučajevima desi, da je svršeni maturant nespremniji od maturanta. I onda, prema tome mi vidimo, da je matura jedna kockarnica na kojoj nekome upali keca a nekome ne.

Onaj, koji ju je dobro položio, znači samo toliko, da je u neko izvesno vreme znao odgovarati na nekoliko pitanja, da je u neko vreme bio spreman za jedan predmet, ali u najviše slučajeva, da je imao sreće.

„Mogao bih se zakleti da 85% od onoga, što se na maturi učilo i naučilo, vrlo brzo izlapi, što je prirodno, jer rekli smo da se čovek samo onoga seća, što se često ponavlja” — kaže jedan doktorski kapacitet.

Ali bacimo na stranu to, pa promislimo o tom, koliko se čovek koristi od sveg onog, što je u gimnaziji sa krvavim znojem i mukom postigao. A posle toga videćemo, da sve što on posle zna, nije u školi postigao, već privatnim trudom. Pa, kada vidimo da je stvar tako, ponovimo Lorandove reči: „Čemu je dakle ta žalosna komedija: ispit zrelosti”. U vremenu, kada se na svakom polju duševnog života upućuje na racionalnost, moramo se čuditi što država svojim autoritetom štiti jednu tako štetnu ustanovu.

Lorand, govoreći o „Higijenskoj šteti od ispita”, rekao je ovo: „Kad bi ona dva pruska profesora, koja su koncem 18. veka zaveli taj ispit zrelosti, samo slušala kakvu su nesreću naveli celom narodu i koliko su samoubojstva skrivali, te kad bi znali koliko hiljada porodica proklinje tu ustanovu, prevrnuli bi se u grobu.”

BEOGRAD

D. S.

PREGLED

„CRTANJE RAZVIJA MOĆ POSMATRANJA”

U II. beogradskoj gimnaziji, otvorena je 5. septembra t. g. prva velika izložba dačkih radova iz crtanja.

Pod rukovodstvom starog i zaslužnog profesora g. Vojislava Stefanovića, ukusno su raspoređeni, na oba sprata prostrane zgrade, dački radovi iz gimnazija cele države.

Ova lepa manifestacija priredena je istovremeno kada je održavana i profesorska skupština; i dok su zidovi bili prekriveni tipičnim motivima iz cele naše prostrane države, dok su lepi ornamenti preplićući se jasno dokazivali, koliko lepote ima u liniji i skladu boja — dotle se čula i živa reč naših profesora, koji traže poboljšanje svog bednog materijalnog položaja i reformu u nastavi.

Neka naročita razlika u pravcu rada pojedinih gimnazija gotovo se i ne zapaža, tek gde-gde padaju u oči narodni motivi strogo kopirani kao n. pr. kragujevačke gimnazije, prištinske i još kod nekih. Ovaj način rada pruža samo potrebno poznavanje naših motiva, ali ne razvija samostalnost u radu, koja je tako potrebna, ako se ide za tim da se razvija crtanjem moć posmatranja.

Narodni motivi mogu da posluže kao zgodna polazna tačka, kao sredstvo za razvijanje ukusa i za sigurnost poteza, još nevestoj i detinjoj ruci. Sa ovim našim narodnim bogatstvom treba se poslužiti samo kao sredstvom, a ne da ono postane jedini cilj, kome daci treba da teže, nebili postigli tek iloliko znanja, koliko je potrebno za šablonsko kopiranje.

I stoga su sa mnogo više simpatija primljeni oni prvi pokušaji posmatranja prirode: lončići, šolje, razni pehari, cveće, voće itd. Ovde je dak bio primoran da misli o formi, o perspektivi i da samostalno zapaža boju i prelive sviju niansa.

A kada se želi da se crtačko raspoloženje kod daka izrazi samo linijom, priroda nam se i ovde sama nudi. Slobodna stilizacija leptira, cveta, lista itd. pokazala je u nekim radovima na ovoj izložbi, da je to jedini put, koji će razviti smisao za lepotu u dušama dačke omladine.

Beograd.

M. B.

DVE PRIRUČNE KNJIGE.

Rudolf Badjura: Vodič kroz jugoslovenske Alpe. I. deo: Slovenija. — Oni, kojima je već od pre bilo poznato izlaženje ovoga vodiča, jedva su dočekali momenat, kada će ga moći prihvatiti sa rečima: „Eto napokon!“ Konačno smo i mi dobili jedan potpuniji vodič izrađen (na 514 stranica) u stilu svetskoga „Baedekera“, — vodič, koji je rezultat požrtvovnoga rada jednoga našeg vrlog alpiniste.

„Vodič“ je vrlo spretno i pregledno razdelen, u informativni i topografski deo. Prvi sadrži upute o uporabi vodiča i preglede: letovališta, lečilišta, prirodnih lepota i znamenitosti, gorā i alpskih tura, planinskih zatočišta Slov. Planinskog Društva, poštanskih vozova i automobilskih pruga; zatim posvećuje po jedno poglavlje: prometu stranaca, turistici i lovu. U drugom — bitnom — delu, nalazi se opis krajeva, praktično raspodelen u 19 smerova. Priloženo je 7 veoma preglednih zemljovidnih karata, izrađenih po samom sastavljaču vodiča, koji je poznat sa svoje veštine u tome poslu.

Velika je vrednost vodiča u prekrasnim — većinom upravo umetnički izrađenim — fotografskim snimkama, od naših najboljih amater-fotografa. Tako, primerice, ne možemo, a da ne spomenemo Bogumila Brinška, koji je žalibože još 1914. godine pao, kao žrtva Velikoga Rata, a poznat je bio, kao snimatelj najlepših i najbibranijih planinskih motiva (Skuta, Podi pod Skutom, Križka

Planina i Krvavec, Turski Zleb itd.). Isto tako ističemo snimke J. Kunavera (Stol, Bistrička koča, Martuljkova skupina, Jezero v Komarčah), J. Ravnika (Zelnarica, Kokra), I. Tavčara (Velika Planina), V. Hodnika (Koča pri Triglavskih Jezerih) i mnogih drugih.

Ovde je zgodno upozoriti one, koji se laćaju sastavljanja ilustrovanih geografskih udžbenika naše domovine — na pr. G. T. Radivojevića — na izbor ilustracija u vodiču.

„Ne znamo što imamo... pa se zato koljemo za malene stvari u raspaljenim političkim strastima u strankama. — Bolje bi bilo, da se malo više maknemo van, da upremo oči u prirodu, da se međusobno bolje upoznamo i proučimo zemlju svoju: kako bi podigli njezin ogroman mrtvi kapital u korist ljudskoga zdravlja i blagostanja države“. To su misli — iskrene i jasne! — koje su ponukale autora, da našoj javnosti priredi ovo praktično, informativno delo.

„Napolje dakle, jugoslovenski putniče! Van iz otrovanog gradskog života! — Nema korisnije a niti zdravije za bave i okrepe nego što je putovanje, nema lepše pod suncem knjige od šarene, bujne prirode, a niti jedne divnije zemlje, kao što je zajednička, ujedinjena naša domovina!“

„Otvori oči, omladino, motri narod, proučavaj tu zemlju, da je budeš znala ceniti, ljubiti i braniti, da se pokažeš vrednom slobode, koje mnogi još ne mogu da pojme!“

Kamo li sreće, po sve nas, da ga ma i samo svaki deseti poslušaj!

Pored mnogih prednosti ima ovo delo i loših strana. Osobito se moraju naglasiti mnoge jezične nezgrapnosti (kao: letovište, letovišnik, poštini voz, postranska pruga, usposabljanje i druge), a ima i dosta štamparskih grešaka, ali se to ne odnosi na precizne i tačne podatke, nego na jezik (štampano u Wionu), tako te vodič ne gubi ni malo od svoje praktične vrednosti. Treba naglasiti i to, da su „krajevi i malone svi putevi bili opisani na licu mesta, t. j. po vlastitim opažanjima prijatnim i neprijatnim iskustvima pisca na putovima, a ne samo kod stola“. Ovo znači jedan veliki plus — osobito kod nas.

Delo je namenjeno i našoj omladini, — možda u prvom redu — samo smo stalni, da si ga radi visoke cene (D 100) ne će moći ni jedan dak nabaviti!

Druga je knjiga, istoga autora: „Na Triglav, u kraljevstvo Zlatorogovo“ (II. izdanje) jedan deo prve, no već pre, detaljnije i na drugi način obrađen. Ovde je dan opis najlepšega našega planinskoga sklopa, sa Triglavom, najvišim usponom Jugoslavije. I tu nalazimo velik broj izvrsnih ilustracija (Brinškov Triglav!), a u prilogu kartu istočnoga dela Julijskih Alpa. Prevod je lep i doteran.

Obe su ove stvari izrađene u duhu jugoslovenskom, i uopće znače znatan doprinos izgradnji naše nove jugoslovenske kulture.

Zagreb.

—8.

SAVEZ JUGOSLOVENSКИH SREDNJOŠKOLSKИH UDRUŽENJA

DRUŠTVENI VESNIK

IZVOD IZ ZAPISNIKA SA IV. KONGRESA
S. J. S. U. ODRŽANOG 1., 2. i 3. VII. 1922. U
BEOGRADU.

PREDHODNA SEDNICA.

1. VII. 1922.

Predsednik Tufegdžić otvara sednicu u 9 i po h. Tajnik Popović čita imena punopravnih delegata, t. j. delegata onih družina koje su ispunile svoje obaveze prema Savezu.

Nastaje diskusija o davanju prava glasa svim prisutnim delegatima.

Najzad je izglasano (33 glasa protiv 11) da maju pravo glasa i delegati onih družina koje pristaju da ispune svoje obaveze prema Savezu, koje u prošloj godini nisu ispunile.

Predsednik zaključuje sednicu i određuje odmor od 10 m.

PRVA SEDNICA.

1. VII. 1922.

Predsednik Tufegdžić otvara sednicu u 10 i po. Drug Vorkapić drži delegatima dobrodošlicu. Tajnik Popović čita: „Referat o radu Centralne Uprave“.

Član Nadzornog Odbora Đorić čita: „Referat Nadzornog Odbora o radu Centralne Uprave“.

Nastaje debata o radu Centralne Uprave. Predsednik dokazuje da su mnoga Udruženja istupila iz Saveza zbog pravila (6. član, tačka c i d), a da je Centralna Uprava pokušavala da ih zadrži u Savezu. Zorko kaže da je samo predsednik Centralne Uprave radio, ostali članovi nisu, jer su sva akta bila pisana predsednikovim rukopisom. Zivković, predsednik Nadzornog Odbora izjavljuje da je to zbog toga, što je predsednikov rukopis čitao.

Posle diskusije, izglasano je poverenje Centralnoj Upravi (38 glasova protiv 11).

Sednica je zaključena u 11 i po sati.

DRUGA SEDNICA.

1. VII. 1922.

Predsednik Tufegdžić otvara sednicu u 3 i po. Izveštaj o radu „Akadem. kluba Jurislav Janušić“ (Sušak) čita drug Petris. (Aplaus).

Izveštaj o radu „Udruženja Jugoslovenskih Srednjoškolača“ u Zagrebu čita drug Puhalo. (Aplaus). Posle čitanja predlaže rezoluciju protiv antidržavnih elemenata. (Aplaus).

Izveštaj o radu udruženja „Preporod“ (Ljubljana) čita drug Janković.

Izveštaj o radu dramske sekcije „Preporoda“ čita drug Krichtof Drago.

Drug Zorko govori o radu srednjoškolskih udruženja iz Novog Mesta i Celja.

Izveštaj o radu „Ujedinjene Beogradske Srednjoškolske Omladine“ čita drug Marković.

Izveštaj o radu udruženja „Iskra“ (Piroć) čita drug Popović.

Izveštaj o radu udruženja „Uzdаница“ (Jagodina) čita tajnik Paligorić.

Izveštaj o radu udruženja „Ujedinjenje“ (Aleksinac) čita tajnik Paligorić.

Drug Dragičević govori o radu udruženja „Omladinac“ (Jagodina).

— Odmor 10 minuta. —

Izveštaj o radu udruženja „Mejnik“ (Maribor) čita drug Vehovec.

Izveštaj o radu udruženja „Napredak“ (Zaječar) čita drug Janković.

Izveštaj o radu udruženja „Sloboda“ (Knjaževac) čita drug Božinović.

Nastaje kratka diskusija o izveštajima.

Na predlog predsednika kongres se je izrazio pohvalno o radu udruženja „J. Janušić“ (Sušak) i „Udruženja Jugoslovenskih Srednjoškolača“ (Zagreb). —

Bira se uži odbor za menjanje pravila: Suvajac, Plečko, Dragičević, Ivković, Zorko, Puhalo.

Sednica je zaključena u 6 sati.

TREĆA SEDNICA.

2. VII. 1922.

Predsednik Tufegdžić otvara sednicu u 9 sati 15 minuta.

Zapisnik nije čitan jer sekretari nisu došli i nisu ga doneli. Biraju se novi sekretari: Dragutinović i Petris.

Na dnevnom redu: „Popravka pravila S. J. S. U.“.

1. i 2. član, prima se bez diskusije.

Nakon diskusije, 3. član se prima u redakciji Tufegdžića: „Savez J. S. U. i mesna udruženja ne smeju sudelovati... (dalje nepromenjeno).“

Član 4. prima se, posle nekoliko napomena.

Član 5. i tačka a člana 6., primaju se bez diskusije.

Tačka b člana 6. prima se s tim što se posle reči „položaja“ dodaje „i poziva“ (Markoviće predlog).

Tačka c člana 6. prima se s pljeskanjem.

Kod tačke d člana 6. nastaje živa diskusija o primanju jedne zajedničke azbuke latinice.

Diskusiju su povelili delegati iz Srbije, koji su protiv latinice. Razlozi za to bili su im ovi: Pismo je formalnost, te ne može da smeta narodnosti (Lukić); pitanje zajedničke azbuke je vrlo teško i mi ga ne možemo rešiti, kad ga ni naši naučnici nisu rešili (Janković); latinicu je nemoguće uvesti u Srbiji.

Protiv toga digli su se prvo beogradski delegati pa zatim i drugi i pokušali da ih ubede ovim razlozima:

Mi kao jedan narod sa gotovo jednim jezikom moramo imati jedno pismo (Suvajac); jezik i pravopis sredstva su za sprovođenje kulturnog jedinstva (Marković); Srbima je poznatija latinica nego Hrvatima ćirilica (Suvajac); latinica omogućava esperanto, a on — kulturno zблиženje nacija (Marković); neprimanjem latinice ide se protiv pro-

grama Saveza; Slovenci žrtvuju jezik (Puhalo); Hrvati su uveli ekavštinu u mnogo reakcionarnijoj sredini od srpske (Živković); latinica je praktičnija od ćirilice.

Drug Heneberg čestita beogradskim delegatima što brane latinicu, jer su oni prvi za to zvani.

Diskusiju završuje drug Suvajac konstatujući da je bilo potrebno da se o ovom važnom pitanju diskutuje na kongresu, da bi delegati sa utiscima s kongresa otišli u svoje družine na rad.

— Odmor 10 minuta. —

Javljaju se predlozi za kompromis, ali se ne primaju, jer većina stoji na stanovištu da je bolje da u Savezu bude manje udruženja, ali da sva potpuno izvršuju program Saveza.

Iznosi se tačka d člana 6. na glasanje. Glasa za — 48, protiv — 18, ne glasa — 9.

Biraju se članovi delegacije koja će ići kod g. Ministra Prosvete: Puhalo, Zorko, Vorkapić, Plečko, Janković, Majstorovića, Petrović, Dragičević.

Sednica je zaključena u 12 sati.

M. Dragutinović,
sekretar IV. kongresa.

IZVEŠTAJ O RADU CENTRALNE UPRAVE ZA GODINU 1921—22.

Srednjoškolska omladina organizovana na II. kongresu u Varaždinu 1920. godine, sakupila se ponova na III. kongres u Beogradu 1921. godine. III. kongres potpuno je uspeo kao smotra ujedinenih snaga mladoga udruženja jer 80 delegata zastupajući 26 udruženja, složni u svima pitanjima koja se tiču omladine, dali su Savezu novu orijentaciju i stavili u dužnost novoj Centralnoj upravi da rešenja kongresa privede u delo.

Nova Centralna Uprava je bez oklevanja i s voljom pristupila poslu ali je odmah konstatovala da stanje u Savezu nije onako kako se na kongresu pretpostavljalo (po izveštajima). Veze između udruženja i uprave nije bilo, pošto je dotle sve išlo preko referenta, o velikom broju udruženja nije postojao nijedan podatak koji bi služio kao osnova za dalji rad, čak nije bilo ni tačnih adresa ostalih udruženja. Uprava je morala početi iz početka.

Bez obzira dali su pojedina udruženja učestvovala ili ne na kongresu, Uprava im se obratila obaveštenjima o kongresu, a naročito skrenula pažnju da se „Preporod“ održi, a zatim što bolje uredi.

Izgleda da tada (23. oktobra) većina udruženja nije bila obrazovana, jer se samo tako može tumačiti fakat da su odgovorila svega 2 udruženja (Maribor, „Omladinac“ Jagodina) i to pišući o stvarima koje nisu u neposrednoj vezi sa onim što je od njih traženo.

Centralna Uprava ponavlja svoj zahtev (18. novembra) naročito u koliko se tiče „Preporoda“, smatrajući da bi on, dobro uređivan bio najbolja preporuka za Savez. I ovaj zahtev ostaje bezuspešan, jer svega 1 udruženje („Šantić“ — Beograd) bira poverenika. Istoga su uspeha bili i ostali raspisi Centralne Uprave (Br. 80 od 2—I. i 4.150 od 29—V.).

Centralna Uprava nije mogla sebi objasniti uzrok nehatnosti udruženja; najčudnovatije je bilo to što nije bilo nikakvog interesovanja za „Preporod“. Izabrani poverenici izgleda da nisu shvatili važnost svoje dužnosti, jer joj ni ukoliko nisu odgovarali.

Uopšte nismo uspeali da stupimo u vezu sa 15 udruženja koja su postojala i prišla Savezu prošle godine. I dok su pojedina udruženja čutala, druga su jasno iskazivala svoje negodovanje i istupala iz Saveza. Žalosna pojava, ali se baš zato treba na njoj zadržati i potražiti dublje uzroke.

Na primer: Zavodska općina iz Sr. Karlovaca istupa iz Saveza zato što smatra da „Savez po svojim (letos „popravljenim“) pravilima, neodgovara svrsi jugoslovenske školske omladine jer se Savez upušta u rešavanje pitanja koje nije kadar ili pozvan da rešava, a važnija pitanja za dake zanemaruje.“

Udruženje „Davidović“ iz Smedereva najbolje ilustruje stanje nekih Saveznih udruženja. To je udruženje dosad bilo u Savezu zato što članovi nisu poznavali „naše ideje koje se vide iz pravila“. Novi predsednik uopšte nas nije poznao, nije znao cilj našeg rada, dok nije našao pravila „preturajući po arhivi“. Inače se ne slažu sa programom (čl. 6. tač. d.)

Centralna uprava nije mogla na ovo ništa da odgovori pošto nije mogla ni pomisliti da u Savezu ima udruženja koja neznaju cilj i program istog, a još manje da su pravila zaturena negde u arhivi.

Udruženje „Osvit“ — Loznica istupa jer se ne slaže sa programom u čl. 6. tačka d, dok „Napredak“ — Užica istupa jer članove rukovode „razlozi koji su njihova lična stvar“ i koje odbijaju da navedu.

Program Saveza, slobodouman i napredan, nije naišao u svima krajevima na podjednako razumevanje i u tome leži glavni uzrok neuspelog zajedničkog rada.

Slobodoumana omladina jednim energičnim gestom koji joj služi na čast, rešila je pitanje književnog jezika i pisma; jedna od najglavnijih tekovina Saveza ali u isto vreme ona koja je na žalost, do sada zadavala najviše teškoća radu Centralne Uprave.

Ministarstvo Prosvete, nije do danas odobrilo pravila koja su podneta još 18. jula 1921. god. ali kako su bila izgubljena podneli smo ih i drugi put 2. januara ove godine. Uprava je obaveštena da je jedina prepreka u tačkama c) i d) člana 6.

Iz istih uzroka rad Saveza u Vojvodini bio je nemoguć. Novosadsko udruženje broji 8 članova dok je prošle godine imalo 117.

U Srbiji se oseća tek u poslednje vreme jači podsticaj za tešniji rad cele jugoslovenske omladine. Kao posledicu imamo stupanje u Savez novih udruženja.

U opšte oseća se potreba da se sazna kome je a kome nije mesto u Savezu. Ili treba program Saveza učiniti pristupačnijim, ili odstraniti iz Saveza one koji ometaju pravilno izvođenje programa.

Centralna Uprava je veliku pažnju obratila na osnivanje saveznih podružnica i u tome pogledu postigli smo ove rezultate:

Savezu je pristupilo 6 novih podružnica i toj Zagreb „Udruženje jug. srednjoškolača“, Senj „S. S. Kranjčević“, Zaječar „Napredak“, Veleš „Nada“, Vel. Gradište „Jugoslavija“ i Knjaževac, „Sloboda“.

9 udruženja nisu mogla pristupiti Savezu jer će njihovi delegati izložiti tek na kongresu gledišta svojih udruženja i u slučaju sporazuma njihov pristup biće svršen čin. To su udruženja iz Vel. Bečkereka („Bratstvo“), Kotor, Niša („Jug. literarna zajednica“), Osijeka („Javor“), Skoplja („Dojčin“), Splita, Kragujevca („Podmladak“) i Podgorice („Njegoš“).

Iz svega navedenog i s obzirom na stanje u velikoj većini udruženja, Uprava se je morala ograničiti na održavanju veze sa starim udruženjima, zatim stupati u vezu sa novim, pokušavajući da i jedna i druga zainteresuje za IV. kongres. To joj je donekle uspelo samim tim što na kongresu učestvuju 65 delegata, to je veliki broj uzevši u obzir to što je izvestan broj družina u vrlo rdavom materijalnom stanju.

Centralna Uprava pozdravljajući kongres, nada se da će on svojim radom dati Savezu podstreka za dalju, uspešniju akciju.

U Beogradu 30. juna 1922. godine.

Tajnici:

Nik. Paligorić v. r.
Bož. Paligorić v. r.
Mihailo Popović v. r.

Predsednik:

Luka Tufegdžić v. r.

Podpredsednik:

Predrag Milošević v. r.

IZVEŠTAJ NADZORNOG ODBORA O RADU CENTRALNE UPRAVE S. J. S. U. U 1921./1922. godini. GODINI.

Radeći u najtešnjoj vezi sa Upravom, Nadzorni Odbor prima kao svoj, izveštaj o spoljnom radu Centralne Uprave i potpuno se sa njim solidariše.

Odmah po početku školske godine Centralna Uprava je otpočela rad, naročito informativnog karaktera, težeći da stupi u vezu sa dotadašnjim udruženjima saveznim a takođe i sa novim. Sam taj rad bio je odmah u početku otežan čak i time što je prvi tajnik III. kongresa podneo celokupan zapisnik o kongresu tek na mesec dana doznije, tako da je Centrala mogla tek 23. X. da ga izašlje družinama. Pored toga kad je rad već počeo pojedina udruženja ne samo da nisu odgovarala na pitanja Uprave nego se u opšte nisu ni javljala. Druga velika teškoća sa kojom je uprava imala da se bori bila je materijalne prirode. Od bivše C. U. primljeno je svega 442 Dinara a kako se u međuvremenu desila smrt kralja Petra, Uprava je smatrala za dužnost da kao predstavnik nacionalne omladine položi venac na odar Velikog kralja.

Stupajući u godinu sa praznom kasom, C. U. je morala da se zadužuje na prvom koraku da bi mogla korespondirati sa članovima; kada se stupilo u vezu za saveznim udruženjima, tada se pokazalo da i same družine ne stoje bolje materijalno i ta teškoća nije otklonjena do pred sam kraj godine.

Od svih saveznih udruženja primljeno je u toku godine na ime uloge u vremenu od oktobra 1921. do juna 1922. ukupno 1829 D. Ukupni prihod C. U. bio je 2271 D i 90 para a rashod od dana III. kongresa 1625 D i 60 para. U kasi se nalazi 646.30 D. Prihod je trošen jedino na ekspediciju pisama, na materijal, štampanje i druge neophodne potrebe što se sve može utvrditi originalnim priznanicama koje se nalaze u arhivi.

Arhiva C. U. nalazi se u potpunom redu vodena od broja I do 191 od kojih nedostaje samo originalni broj 195 ali čiji se overeni prepis nalazi u arhivi. Arhivu su vodili do kraja 1921. gl. tajnik B. Dragutinović a posle njegove ostavke naizmenice tajnici M. Popović, N. Paligorić i predsednik L. Tufegdžić.

Sam unutrašnji rad C. U. karakterističan je sa sukoba mišljenja pojedinih članova i to je u samom početku manifestovano ostavkom gl. tajnika B. Dragutinovića na dan 22. XII. 1921.

Januara i februara 1922. predsedničku dužnost vršio je zbog bolesti predsednikove podpred. P. Milošević a posle toga vraćeno je normalno stanje. Svi sekretari vodili su evidenciju svoga područja i o tome redovno referisali na sednicama C. U. o čemu postoje zapisnici.

Pored svih napred iznesenih teškoća bila je najveća ta što Min. Prosvete nije odobrilo pravila izmenjena na III. kongresu i zbog toga Uprava nije imala pravne osnove za rad.

Predsedniku N. O. saopćeno je preko g. direktora II. b. gimn. da će se pravila tek tada odobriti kad se u članu 6. tačke c) i d) ili ukinu ili izmene. C. U. nije to mogla učiniti jer je to suvereno pravo kongresa.

Ovim okolnostima skućeni rad Saveza nije nosio obeležje preteranog rada izuzevši kratko vreme pred kongres, kada su se svi članovi C. U. sa čvrstom voljom odazvali dužnosti. Ipak treba istaći rad predsednika Tufegdžića koji je najviše radio za stvar Saveza a ostali su mu članovi bili verni pomagači.

N. O. iznoseći sve ovo moli kongres da uzme u obzir sve okolnosti i teškoće na koje je nailazila C. U. i sa kojima se morala boriti i da izglasa poverenje Centralnoj Upravi.

Članovi: Predsednik N. O.
Drag. N. Čorić v. r. Ljubomir Živković v. r.
Ana Branković. v. r.

IZVEŠTAJ O RADU „PODRUŽNICE JUGOSLOVENSKOG AKADEMSKOG KLUBA J. JANUŠIĆ, REKA-SUŠAK“. (1921-22).

Od zadnjeg kongresa S. J. S. U. do danas održao je naš klub 2 glavne skupštine i to prvu, dne 14. VIII. 1921., a drugu dne 22. I. 1922.

Na prvoj glavnoj skupštini bio je izabran sledeći odbor: Predsednik: V. Ognjenović, potpredsednik: J. Brusić, tajnik I.: F. Simičen, tajnik II. V. Schwalba, blagajnik I.: L. Kovačić, blagajnik II.: I. Skočanić, knjižničar I.: Dragica Franković, knjižničar II.: F. Paravić, revizori: Kučić i Prestini.

Na drugoj glavnoj skupštini bio je izabran sledeći odbor: Predsednik: A. Schwalba, potpredsednik: G. Oštrić, tajnik: I.: V. Schwalba, tajnik II.: H. Petris, knjižničar I.: O. Franković, knjižničar II.: P. Starčević, revizori: L. Kovačić, M. Franko, J. Saršon.

Radnost ovih odbora može se uvideti po broju sednica, kojih se održavalo 12 upravnih, a odborskih 35 i po broju listova, kojih je 1499 komada. od toga primljeno 385, a otposlano 641. Članova ima klub 319.

Rad se odbora i uopće članova može podeliti na 2 dela i to:

- I. u rad među omladinom i
- II. u rad u samom narodu.

I. Rad među omladinom.

Naš je klub preuzeo čitav rad Mesnog udruženja S. J. S. U. Razlog je taj, što su članovi, koji su bili u našem klubu vodili i to udruženje, tako da su za istu svrhu radili na dve strane. Poradi toga je dolazilo do uzaludnog trošenja vremena i energije. Podesnije je bilo da se svi skupimo u našem klubu, gde su temelji rada bili već osnovani.

Samih predavanja održano je u klubu 12 sa najvažnijim temama: 1. Narodna crkva, 2. O muzici, 3. Pesimizam, 4. Nacionalna svest u Dalmaciji, 5. Ženski pokret, 6. Razvoj života na zemlji, 7. Jurisav Janušić, 8. Naš pokret prema ostalim pokretima u našoj domovini, 9. Razvoj brodarstva, 10. Gjski, 11. Sokolstvo, 12. Dante Alighieri.

Predavanja su bila brojno posećena, a posle svakog predavanja održala se dugotrajna diskusija.

Klub ima otvorenu i svoju klubsku knjižnicu, koja broji 6382 sveska, a uvek je brojno posećena.

Na početku školske godine bio je naš klub umoljen, da pošalje u Senj jednog svog delegata, koji će tamo organizirati Mesno udruženje S. J. S. U. Tamo je pošao drug Ognjenović, te mu je to u potpunoj meri uspelo. Od kolike je važnosti takova organizacija, znati će svatko, tko pozna tamošnje prilike i među građanima, a nažalost i među omladinom, koja je u većini zražena klerikalizmom.

Na Sušaku je naš klub otvorio Plesnu školu za dake viših razreda srednjih zavoda. Glavna je namisao bila kod toga, da mladeži pružimo bar neke zabave i da ih odvratimo, u koliko bude moguće od talijanskih kinematografa i ostalih tudinskih zabava. Drugi je razlog bio taj, da se kod nekih naših daka, odrežanih od ostaloga sveta zidom talijanske soldateske i po njoj lišenih ovih ustanova i organizacija, gde bi čovek mogao da zadobije na društvenosti uopće, opazilo posvećeno pomanjkanje društvenosti. To su bili glavni razlozi, koji su potakli naš klub na otvorenje plesne škole. Plesna škola trajala je oko 3 meseca, a ne treba ni reći da je uspeh bio veoma povoljan.

Nakon ferija u jeseni otvorio bi naš klub za dake, a eventualno i za ostale građane tečaj iz ruskog jezika, kojeg bi morao svaki od nas da barem donekle upozna. Tečaj bi se bio i pre održao, ali se poradi nepredviđenih zapreka morao odgoditi na početak školske godine 1922./1923.

Među omladinom radila je i naša Dramatska družina, no to ćemo spomenuti na drugom mestu.

II. Rad u narodu.

Prvi korak rada u narodu bio nam je taj, što smo otvorili analfabetski tečaj, da bismo barem nekako umanjili tu rak-ranu na telu naše domovine. Sakupili smo 12 polaznica, i to samo do 40

godina. Rad analfabetskog tečaja trajao je tri meseca: od početka rujna do konca studenog. Analfabetski tečaj vodile su učiteljice gdice I. Žagar i O. Franković. Buduće zime imao bi se održati tečaj za muškarce.

Ali to nije bilo dosta. Hteli smo da živom reči širimo u našem narodu prosvetu, poradi toga osnovali smo Dramatsku družinu. Dramatska družina održala je predstave i zabave u sledećim mestima:

1. u Dragi 2 puta, 2. u Kostreni sv. Luciji, 3. u Kastvu, 4. u rečkoj Drenovi, 5. na Sušaku prigodom Molièrove proslave davalo se njegovo delo „Lećnik protiv volje“. Delo davalo se 6 puta (3 puta za daštvo, a 3 puta za građanstvo). Pre svake predstave održalo se kratko predavanje o Molièru; 6. na Sušaku davala se za višeškolce jedna predstava, a isto tako jedna za nižeškolce. Ovu potonju su sami nižeškolci predstavljali. Na svim tim predstavama davala su se dela Car-Emina, Molièra, Trifkovića, Milakovića i drugih.

U Malinskoj osnovao je naš klub seljačko omladinsko društvo, koje ima tamburaški zbor i Dramatsku družinu.

S radom Dramatske družine srodan je rad naše muzičke sekcije.

Glavni je uspeh tog odela bio taj, što se dne 17. II. 1922. održao pod režijom našeg odela koncert virtuoza na guslama prof. Škatule-Miranova i prof. Mihalovića.

Koncert se održao u velikoj gimnazijskoj dvorani, te je imao lepi uspeh najviše radi toga, što je to bio jedan među prvim umetničkim užicima posle zlosretnne talijanske okupacije, koja nas je gotovo sasvim odelila od kulturnog života naše domovine.—

No najviše pažnje posvetilo se našem Narodno-obrambenom odelu. Naš klub koji je pred 14 godina osnovan na Reci u glavnom zato, da zaštićuje naš narod od odnarodivanja, uvek tom radu podavao je najviše važnosti. Glavna je sadašnja zadaća N. O. odela, da se posvećuje osobita pažnja svim narodnim, ekonomskim i kulturnim prilikama na našim granicama, te da se prema tomu podupru sve institucije, koje imaju za cilj jačanje naših pozicija, a uz to osnovati nove institucije, koje će jačati narodnu svest u tim krajevima. Nadalje zadaća je našeg odela pomagati od tudina podjarmljenom delu našeg naroda, osobito u rečkoj okolici i u Istri. Gledati, da se naše podružnice osnuju u Istri i na svim talijanskim univerzama, kamo ide najviše naših studenata.

Osobito je odeo radio u rečkoj podopćini Drenovi, gde se nanovo osnovala Pučka čitaona i tamburaški zbor, a naš je klub održao onde i svoj diletantski nastup.

Odeo je iz same Drenove oteo devetoricu daka iz talijanskih škola i upisao ih u naše, opskrbivši ih knjigama i besplatnim obedom u menzi, a to je mnogo za prilike, koje u Drenovi vladaju. Isto tako razvio je odeo u novinama agitaciju, da se deca upišu u naše škole.

Klub sada raspačava, većinom na svoj trošak, jugoslovenske novine u Istri, tako da ostane barem nekakva sveza između nas i te ocepljene braće.

Odeo koji je na prvom mestu poradi svoje važnosti o kojoj ne treba niti govoriti, je naš knjižničarski odeo.

Knjižnice osnovane po tom odelu su sledeće:

I. Sušak :

1. Gradska knjižnica na Sušaku broji 6532 sveska. Knjižnica sastoji većinom iz takovih dela, koja se zbog sadržaja ili vrednosti ne mogu da uvrste u Nar. knjižnicu, zatim iz inojezičnih i antikvarnih dela. To bi imao biti temelj veće gradske knjižnice, dok se za sada služe knjigama samo članovi kluba.

2. Jug. pučka knjižnica Kranjčević.

3. Potporna knjižnica naprednog daštva. U knjižnici zastupane su samo školske knjige.

4. Knjižnica organizacijskog odelu.

5. Skladište. Iz skladišta šalje se knjige ostalim knjižnicama.

II. U neoslobodenim krajevima imade odeo 16 knjižnica i to u Istri u sledećim mestima :

6. Rukavac, 7. Veprinac, 8. Mihotići, 9. Bregi, 10. Srdoči, 11. Lovran, 12. Kornić, 13. Svilno, 14. Pasac, 15. Prinajski.

III. U rečkoj okolini:

16. Drenova, 17. Kozala, 18. Pehlin, 19. Sv. Matej, 20. Kantrida.

IV. U ostalim krajevima :

21. Draga, 22. Grobnik, 23. Cernik-Čavle, 24. Kukuljanovc, 25. Bakar, 26. Krasica, 27. Kostrena, Sv. Lucija 28. Trsat, 29. Škrlevo, 30. Tribalj, 31. Jelenje-Ratulje, 32. Baška Nova, 33. Lič, 34. Malinska, 35. Novi, 36. Senj, 37. Omišalj, 38. Aleksandrovo, 39. Vrata, 40. Skrad, 41. Delnice, 42. Lokve, 43. V. Gorica.

Knjižničarski odeo imade u svemu 43 knjižnice i 26.300 knjiga.

Na Sušaku imade još odeo Pučku čitaonu, koja najbolje napreduje. Čitaona imade dnevno oko 50 novina i 112 članova, većinom radnika.

Klub je poduzeo za Sušak i celo Jugoslovensko Primorje akciju za pomoć Bitolju. Tom je zgodom dosada sakupljeno više hiljada dinara.

Potpredsednik u z.

Tajnik

Skočanić v. r.

V. Schwalba v. r.

PRAVILA „SAVEZA JUGOSLOVENSKIH SREDNJOŠKOLSKIH UDRUŽENJA“.

(Donašamo ova pravila u užem smislu, prihvaćena po IV. Kongresu, tako da se svi mogu

obavestiti o programu Saveza. Potpuna pravila i obaveštenja o organizaciji Saveza daje Centralna Uprava.)

I. Ime i sedište.

Član 1.

Savezu je ime „Savez Jugoslovenskih Srednjoškolskih Udruženja“ i sedište mu je u Beogradu.

II. Program Saveza.

Član 2.

„S. J. S. U.“ stoji na stanovištu potpunog kulturnog, narodnog i državnog jedinstva Jugoslovena, te mu je temelj jedinstveni rad kao jedan od uslova naše narodne budućnosti.

Član 3.

„S. J. S. U.“ i mesna udruženja ne smeju sudelovati u dnevnom, stranačko-političkom životu, stojeći na slobodoumnom i demokratskom stanovištu. Ni jedan član saveza ne sme biti član političke organizacije.

Član 4.

„S. J. S. U.“ priznaje ista prava i dužnosti ženskim i muškim članovima.

Član 5.

U socijalnom životu stoji na stanovištu potpune jednakopravnosti sviju staleža jugoslovenskog naroda.

Član 6.

a) Savez sudeluje u praktičnom radu oko podizanja i širenja prosvete i jugoslovenske misli;

b) radi na razvitku jakih i samostalnih karaktera, koji će svoje obrazovanje staviti na pozitivne (naučne) i misaone temelje, da bi time sebi stvorili što jedinstvenije stanovište u prosudivanju sviju životnih pitanja i bili svesni svoga položaja i poziva u društvu;

c) radi na oslobodenju od tradicionalnog i dogmatskog posmatranja na svet i život, a zamjenjuje ga naučnim, evolutivnim i realnim;

d) radi na uvođenju zajedničke azbuke: latinice, i jednog književnog narečja: srbohrvatske ekavštine.

BELEŠKE

Mnogi su dnevni listovi izvestili našu javnost o toku i rezultatu IV. Kongresa S. J. S. M. sa najboljim nakanama, neki — zlonamerno. Najuspeliji — svakako — i što se tiče otmenost tona, i što se tiče objektivnosti, jest članak, koj je povodom Kongresa izašao u beogradskom „B. . . . u“ pod naslovom: Čirilica-Latinica. „Rezolucija“ srednjoškolske jugovine.

Tu se veli doslovno: „Delegat iz Zagreba, nekakav Puhalo (bolje bi bilo reći mrtvopuvalo) govorio je na kongresu da je cirilica „samo jedna tradicija“ i da je treba izbaciti jer je od latinice nesavršenija! Nije čudo to je govorio vaspitanik Zagreba“. Sve to za onoga Branka Puhala, koji je kao predsednik „Udruž. Jugoslov. Srednjoškolaca u Zagrebu“, držeći na jednom sastanku pozdravni govor e k a v š t i n o m, bio sa svojim drugovima na najprostiji način napadan i izru-

givan! Isti je imao dočnije prilike još realnije osetiti posledice svoga požrtvovnog rada, od strane nekih zagrebačkih „kulturnih elemenata“

U istom se članku navodi: „Na tome kongresu dalje bio je učinjen i pokušaj izdajstva prema našem narodu i prema našoj državi. Jedan žutokljunac Slovenac bio je predložio da se bugarskoj omladini od strane kongresa pošlje pozdrav.“ Zao nam je što su se morali oćesati i o braću Slovence, međutim, kako znamo, onaj, koji je dotični predlog stavio, — drug N. Jan-ković — sasma je slučajno Srbin. . .

Da se zabeleži. Preko ostaloga prelazimo.

*

U Zagrebu je ponova konstituisana srednjoškolska podružnica Jug. akad. kluba „J. Janušić“. Okupio se lep broj članova. Podružnica će u kratko vreme pristupiti „Savezu J. S. U.“

POVJERITE NABAVU POTREBNIH VAM
KNJIGA NAJVEĆOJ I NAJSTARIJOJ
KNJIŽARI U JUGOSLAVIJI

ST. KUGLI

KNJIŽARA KR. SVEUČ. I JUGOSLOV. AKADEMIJE
ZAGREB

★

Dajemo najpripravnije
svako razjašnjenje, javljamo
cijene, šaljemo razne cjenike, oba-
vještujemo Vas, u slučaju, da je koja
knjiga rasprodana, nabavlja-
mo antikvarne i t. d.

★

OBRATITE SE U SVAKOM SLUČAJU NA NAŠU TVRTKU.

HRVATSKI ŠTAMPARSKI ZAVOD D. D. ZAGREB, MAROVSKA ULICA 30

MODERNA KNJIŽNICA.

	Dinara		Dinara
1. Najbolje slovenske novele	4.—	53.-54. Fjodorov: Kamenje	4.—
3.-4. Zola: Lurd	8.—	55.-56. France: Pobuna Andjela	4.— 5.25
5. D'Annunzio: Ivan Episkop i druge novele	2.— 3.25	57.-59. Mirbeau: Sebastian Roch	6.— 7.25
9.-11. Zola: Slom (Le Debacle)	8.— 9.25	60.-61. Arcibašev: Izabrane novele	4.— 5.25
12. Kielland: Oni što rade	4.— 5.25	62.-63. E. Zola: Tereza Raquinova	10.— 12.—
13. M. Arcibašev: Revolucio- narci	4.—	67.-70. Gobineau: Renesansa	30.—
15. Merežkovski: Florentinske novele	4.— 5.25	Hoffman: Dvije priče u štampi Arcibašev: Pripovjesti u štampi Geistein: Tora u štampi	
16. Knut; Hamsun: Glad	4.— 5.25	Vlastita naklada.	
17.-23. F. M. Dostojevski: Braća Karamazovi I.-IV. dio	35.— 40.—	F. Marković: Karlo Drački	3.—
24. Jensen: Ratne sjene, tajna jinshog zaljeva	2.— 3.25	Dr. D. Prohaska: Dostojevski	20.— 37.50
25. U. Notari: Tri lepeva	4.— 5.25	Dr. V. Gjordjević: Car Dušan	30.— 34.—
35.-36. Gorki: Život suvišna čovjeka	8.—	Dr. E. Rechnitz: Odgoj djece	10.—
37.-38. Roland: Gorući grm	4.— 5.25	Z. Marković: Kuća u snijegu	10.—
39.-40. H. Stanković: Nečista hrv	4.—	Hoić-Modestin: Zemljopis u štampi Gjordjević: Osnovi biologije u štampi Averčenko: Raj na zemlji ruski, u štampi Dostojevski: Sabrana djela u štampi Begović: Sudbeni let u štampi Cvijić: Balkansko Poluostrvo u štampi	
41.-43. Strindberg: Sin služavke	6.—		
44.-49. Dostojevski: Idiot I.-IV. sv.	13.—		
50.-52. Kveder: Hanha	6.— 7.25		

TRAŽITE CIJENIK SVIH NAŠIH IZDANJA.

СВЕСЛОВЕНСКА КЊИЖАРНИЦА
М. Ј. СТЕФАНОВИЋА И ДРУГА

БЕОГРАД - ПОЕНКАРЕОВА УЛ. 86

*

Има на стоваришту све школске књиге и сав ђачки прибор.

*

Препоруђује велики избор музикалија, срп., хрв., чешких
и руских књига.

*

Прима поруџбине на сву страну и стручну литература,
туру, часописе и т. д.

НАЈВЕЋЕ ДОМАЋЕ ОСИГУРАВАЈУЋЕ И
РЕОСИГУРАВАЈУЋЕ ДРУШТВО
У ЈУГОСЛАВИЈИ

»**РОСИЈА-ФОНСИЕР**«

БЕОГРАД

Филјална дирекција у Загребу
Јелаџићев трг 8/II.

Заступства у свим већим местима Југославије

Једини завод који извршује све врсте осигурања и то :

Осигурање пролив пожара, тући гromу, последи-
цама телесних незгода, осигурање транспорта,
вредносних писана (valora), све врсте
осигурања живота (доживљенје, смрт
и т. д.), осигурање деџјег мираза,
rentних доходака, јамствене
дуџности, поробљенја
благajниџких гласника.

Сви премијски доходи и резервни фондови
РОСИЈЕ-ФОНСИЕР остају у тuzемству.

Braћo i sestre!

Preplatite se i џitajte „Preporod“
једини наџ list. џирите га међу сво-
јима и потпомоџите га морално и
materijално!

Osnivajte svagde gde ima srednjih
џkola удруџенја „Saveza Ј. S. U.“!

**Molimo sve наџе prijatelje,
da kod svojih naruџaba,
upozore na oglas u наџем
listu.**

**Tko pomaџe нас, pomozimo
mi njega!**